

DE SCHADUWKANT VAN PLASTIC

*Door Elles Tukker, communicatiemanager,
Plastic Soup Foundation*

Plastic is eigenlijk een fantastische uitvinding. Het is veelzijdig en supergoedkoop. Ons leven is zonder plastic bijna ondenkbaar, we zijn er allemaal aan verslaafd. Het is zo goedkoop dat we het achteloos weggooiën na het soms maar enkele minuten te hebben gebruikt. En zo goedkoop dat nieuw, virgin plastic zelfs minder kost dan gerecycled plastic, dat zich nu ophoopt bij de recyclingbedrijven omdat er geen markt voor is.

Maar terwijl de plasticgiganten hun productie alleen maar opschroeven, daarbij extra gestimuleerd door de lage prijzen van olie en schaliegas, moeten we ons ook bewust zijn van de enorme schaduwkant van plastic, namelijk het feit dat plastic niet biologisch afbreekbaar is en voorgoed in het milieu aanwezig blijft. Wat er wel gebeurt, is dat plastic na verloop van tijd in steeds kleinere stukjes uiteenvalt tot de zogenaamde

microplastics en de nog kleinere, voor het blote oog onzichtbare, nanoplastics. Eenmaal zo klein, kunnen ze nooit meer uit de natuur worden verwijderd en dringen ze onze voedselketen en ons lichaam binnen.

De missie van Plastic Soup Foundation

Plastic Soup Foundation is bijna tien jaar geleden opgericht door Maria Westerbos, in een tijd toen nog vrijwel niemand van het probleem of de term 'plasticsoep' had gehoord. We zijn een Nederlandse stichting en gevestigd in Amsterdam, maar omdat we ons met een wereldwijd probleem bezighouden waarvoor de oplossing ook wereldwijd moet worden gevonden, werken we internationaal en dragen dus een Engelse naam.

De term 'plastic soup' is bedacht door de Amerikaan Charles Moore, die in 1997 tijdens een zeiltocht op de Stille Oceaan zag hoeveel plasticafval in het water dreef. Sindsdien heeft hij het bestrijden van deze onvoorstelbaar grote

milieuramp tot zijn levenswerk gemaakt en is hij erevoorzitter van Plastic Soup Foundation.

Inktzwarte voorspellingen

Omdat plastic dat in het milieu terecht komt daar nooit meer uit verdwijnt, is aanpak bij de bron zo belangrijk; we moeten minder plastic produceren en gebruiken, we moeten voorkomen dat plasticafval in onze rivieren, zeeën en oceanen belandt, en de plasticindustrie moet verantwoordelijk worden gesteld voor de hele levenscyclus van hun producten. Het kan niet zo zijn dat de industrie aan plastic verdient terwijl de maatschappij moreel en financieel verantwoordelijk wordt gesteld voor het afvalprobleem, en toekomstige generaties worden opgescheept met een mate van vervuiling die onomkeerbaar is.

Het is bijna niet te bevatten hoe groot dat probleem is. Tussen 1950 en 2015 is er wereldwijd maar liefst 8,3 miljard ton plastic geproduceerd, waarvan bijna de helft (44%) ná 2000. Van die 8,3 miljard ton is 6,3 miljard ton plastic weggegooid, waarvan 9% is gerecycled, 12% verbrand

en 79% op vuilstortplaatsen of in de natuur gegooid. In 2017 was de voorspelling dat we op deze manier in 2050 de aarde en oceanen met 12 miljard ton plasticafval vervuuld zullen hebben.

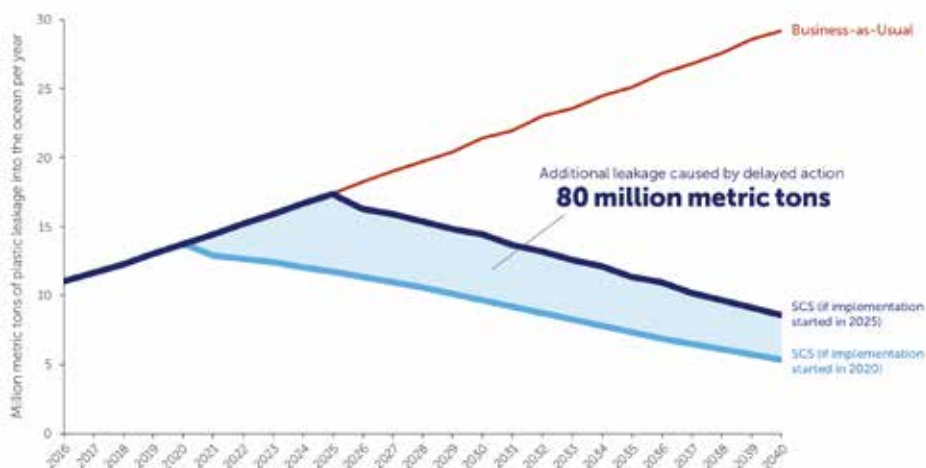
Educatie en voorlichting zijn essentieel voor gedragsverandering

In juli 2020 volgde een nieuw rapport van onder andere de universiteiten van Leeds en Oxford, waarin berekend werd dat we – als we op de huidige weg doorgaan – in de komende twintig jaar onze hoeveelheid plasticafval zullen verdubbelen en de totale hoeveelheid plastic in de oceaan verviervoudigen!

Aanpak bij de bron

Aanpak bij de bron is de core business van Plastic Soup Foundation, anders blijft het dweilen met de kraan open. Met behulp van juridische middelen dwingen we bijvoorbeeld Nederlandse plasticfabrikanten om maatregelen te nemen die voorkomen dat grote hoeveelheden

Delaying the implementation of the System Change Scenario by 5 years may increase plastic pollution in the ocean by ~80 million metric tons

Red and light blue lines are modified scenarios: Business-as-Usual and System Change Scenario, respectively. Dark blue line is a simple illustration of the possible impact of five years' delayed action. If Business-as-Usual leakage is realized between 2021 and 2025, in 2026, the absolute mass of leakage reduced from BAU is the same as System Change Scenario reductions in 2021, 2027 leakage reduction is the same as System Change Scenario reductions in 2022, etc. The cumulative impact of this illustration of delayed implementation is shaded light blue and sums to a cumulative ~80 million metric tons of additional leakage between 2021 and 2040 as compared with the System Change Scenario.

Bron: *Breaking the Plastic Wave: A Comprehensive Assessment of Pathways Towards Stopping Ocean Plastic Pollution.*

nurdles in het milieu terechtkomen, dat zijn de kleine plastic bolletjes waarvan plastic producten worden gemaakt.

Zo is begin 2020 dankzij een door ons ingediend handhavingsverzoek voor het eerst in Europa een plasticproducent verantwoordelijk gesteld voor het opruimen van gemorste nurdles en het nemen van voorzorgsmaatregelen. Ook campagnes als de wereldwijde opruimdag World Cleanup Day, Schone Rivieren en Ocean Cleanwash richten zich op de bron: voorkomen dat plasticafval via onze rivieren in zee belandt. En daar horen ook de kleinste plasticvezels van synthetische kleding bij.

Educatie

De tweede groep programma's richt zich op gedragsverandering. Educatie en voorlichting is daarin het allerbelangrijkst. We hebben lesmateriaal ontwikkeld voor alle leeftijden en schoolniveaus, en apps voor volwassenen. De gratis app My Little Plastic Footprint is een speels hulpmiddel om, met een knipoog naar de welbekende BMI, je plasticgebruik te verlagen aan de hand van je zogenaamde PMI, de Plastic Mass Index. De andere

gratis en zeer succesvolle app heet Beat the Microbead, waarmee consumenten gratis de – achter moeilijke chemische namen verstopte – ingrediënten van verzorgingsproducten en cosmetica kunnen scannen op microplastics. Inmiddels hebben zich wereldwijd al bijna honderd organisaties aangesloten bij Beat the Microbead en heeft een aantal landen wetten ingevoerd die verzorgingsproducten met microplastics verbieden.

Gezondheid

De mogelijke gezondheidseffecten van dit soort producten en van het inademen van synthetische vezels zijn voor een groeiend aantal wetenschappers reden tot grote zorg. Het onderzoek staat nog in de kinderschoenen, maar langzamerhand leren we steeds meer over de aanwezigheid en de gevolgen van plastic in ons lichaam.

Plastic Soup Foundation speelt daarin een voortrekkersrol en menselijke gezondheid is sinds enkele jaren ons derde grote thema. De in 2019 in Amsterdam georganiseerde Plastic Health Summit was het eerste congres ter wereld waar wetenschappers hun resultaten over

de relatie tussen plastic en gezondheid presenteerden. Daarmee hebben we wereldwijd 400 miljoen mensen bereikt. Ook in de toekomst willen we dit soort onderzoeken blijven verspreiden en voor iedereen toegankelijk maken.

De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat afweercellen microplastics aanvallen en vervolgens doodgaan; dat nylonvezels de groei van de luchtwegen belemmeren; en dat microplastics waarschijnlijk doordringen tot in de placenta.

Innovatie

En last but not least houden we ons natuurlijk bezig met alles wat te maken heeft met oplossingen voor het probleem van de plasticsoep: samenwerking met uitvinders zoals die van de Great Bubble Barrier; het wereldwijd verzamelen en checken van ideeën voor alternatieve materialen en schoonmaakmethodes; en het mede-organiseren van de Young Plastic Pollution Challenge waarbij studenten en jonge startups dit jaar voor het eerst worden uitgedaagd om met dé oplossing te komen voor het dichtdraaien van de plasticsoep-kraan.

World Cleanup Day

Ons grootste evenement is World Cleanup Day, waarvan de Nederlandse editie elk jaar door ons wordt georganiseerd. Om ook scholen in staat te stellen mee te doen hebben we dit jaar voor het eerst op woensdag 16 september een extra dag georganiseerd voor kinderen en tieners en daarvoor ook een speciale les ontwikkeld en verspreid.

Opruimen is maar één aspect van World Cleanup Day, kennisvergaring is minstens zo belangrijk. Zo zijn de 39.324 officieel geregistreerde deelnemers – verdeeld over 2517 lokale initiatieven – op 19 september niet alleen op pad gegaan om zwerfafval op te rapen, maar ook om dat afval met behulp van de app te registreren en te labelen. Op [nvon.tk/resultaten](https://nvon.nl/resultaten) vind je een overzicht van de resultaten die dat opleverde.

Deze data helpen ons om het probleem goed in kaart te brengen en om te analyseren welk soort afval de grootste bijdrage vormt. Veruit het meest gevonden materiaal – 74% – is plastic. Peuken, verpakkingen en blikjes dragen vanwege het plastic in sigarettenfilters en de plastic laagjes aan de binnenkant van kartonnen drankverpakkingen en blikjes allemaal bij aan de plasticsoep.

Volgend jaar verwachten we een grote verschuiving te zien in de meest gevonden items

Voorspelling

Volgend jaar verwachten we trouwens een grote verschuiving te zien in de top 5 van meest gevonden items. Met ingang van 1 juli 2021 zal er namelijk – na twintig jaar strijd – op elk plastic flesje 15 cent statiegeld worden geheven. Wij durven dan ook te voorspellen dat plastic flesjes uit onze hitlijsten zullen verdwijnen. Want statiegeld is een wondermiddel.

In landen als Noorwegen en Duitsland wordt dankzij statiegeldsystemen 97 tot 99 procent van de gebruikte flessen en blikjes netjes ingeleverd. Reken de milieuwinst maar uit voor Nederland, waar volgens de overheid elk jaar 100 miljoen plastic flesjes in de natuur belanden. Gelukkig is er inmiddels in de Tweede Kamer ook een meerderheid voor de invoering van statiegeld op blik vanaf 2022 en nemen steeds meer producenten verantwoordelijkheid voor de gehele levenscyclus van de verpakkingen van hun producten.

Plastic Soup Foundation zet de strijd tegen plasticvervuiling dan ook moedig en opgewekt voort.

*Meer weten over het lesmateriaal?
Kijk op pagina 26.*